

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

*Актуальні проблеми
історії, теорії та практики
художньої культури*

Збірник наукових праць

• ВИПУСК XXXX •

*Topical problems
of History, Theory and Practice
of Artistic Culture*

Journal

Київ – 2018

Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури:

[зб. наук. праць; вип. XXXX]. – К. : Міленіум, 2018. – 474 с.

Запропонований увазі читачів збірник наукових праць є XXXX випуском із започаткованої науковою спільнотою серії наукових видань. Статті збірника пропонують різноманітність поглядів щодо розв'язання проблем у сучасній художній культурі.

Для викладачів і студентів гуманітарних вищих навчальних закладів, усіх, хто цікавиться розвитком художньої культури України та світу.

Редакційна колегія

Чернець В.Г. – д. філософії, професор, дійсний член (академік) Української академії наук (УАН), академік АН Вищої освіти України, ректор НАКККіМ – *голова редколегії*; **Овчарук О.В.** – к. пед. наук., доц., професор НАКККіМ, *головний редактор*; **Станіславська К.І.** – д. мист., проф. – *заступник головного редактора*; **Техіаос А. Е. Н.** – д. і. н., проф., чл.-кор. (Греція); **Бадах Ю.Г.** – д. і. н., проф.; **Берегова О.М.** – д. мист., проф.; **Більченко Є.В.** – д. культ., доц.; **Бітаєв В.А.** – д. філос. н., проф., засл. діяч мистецтв України; дійсний член (академік) УАН, член-кор. НАМУ; **Волков С.М.** – д. культ., проф.; **Герчанівська П.Е.** – д. культ., проф.; **Гончарова О.М.** – д. культ., доц.; **Гронау-Осинська А.** – проф., *dكتور hab.* (Польща); **Даниленко В.М.** – д. іст. н., проф., член-кор. НАН України, зав. відділу Ін-ту історії України НАН України; **Денисюк Ж.З.** – к. культ. – *відповідальний секретар редколегії*; **Єсипенко Р.М.** – д. іст. н., проф., академік АН Вищої освіти України; **Клаус К.** – д. філос. в галузі мистецтвознавства, габілітований (Німеччина); **Козлін В.Й.** – д. мист., проф.; **Кочубей Н.В.** – д. філос. н., проф.; **Кулешов С.Г.** – д. іст. н., професор; **Надольний І.Ф.** – д. філос. н., проф., академік АН Вищої освіти України; **Редя В.Я.** – д. мист., проф.; **Ржевська М.Ю.** – д. мист., проф.; **Панченко В.І.** – д. філос. н., проф.; **Петрова І.В.** – д. культ., проф.; **Сабадаш Ю.С.** – д. культ., доц.; **Сапенько Р.** – д. філос. н., проф., д. габілітований (Польща); **Сіверс В.А.** – д. філос. н., проф., проф. НАКККіМ; **Федотова О.О.** – д. іст. н.; **Федорук О.К.** – д. мист., проф., дійсний член (академік) НАМУ; **Школьна О.В.** – д. мистецтв., проф.; **Шульгіна В.Д.** – д. мист., професор.

*Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015, № 1021
як фахове видання з культурології та мистецтвознавства*

*Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151
є фаховим виданням зі спеціальностей: культурологія; аудіовізуальне мистецтво та виробництво;
образотворче мистецтво; декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво;
сценічне мистецтво*

**Журнал індексується в міжнародних базах даних
Index (PINC); International Impact Factor Services; Google Scholar;
Journals Impact Factor; BASE; InnoSpace; Scientific Indexing Services**

Рекомендовано до друку Вченою радою НАКККіМ
Протокол № 8 від 24.04.2018 р.

За точність викладених фактів відповідальність несе автор

References

1. Fox J. S. *Six Arrangements for Vocalist and Large Jazz Ensemble Informed by Compositional Styles of Selected Studio Orchestra and Big Band Arrangers*. https://scholarlyrepository.miami.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2017&context=oa_dissertations.
2. Hobson P. *The Musical Dominance of Big Band Music*. http://www.klaxson.com/wp-content/uploads/BIG_BAND_MUSIC-The-dominating-factors.pdf.
3. Kornev P. K. (2009). Jazz as a source of innovations in the twentieth century's art. *Izvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A. I. Gertsena*, 99, 334–339 [In Russian].
4. Kornev P. K. (2012). Re-cyclic formation and development of jazz art of the twentieth century: traditional, new, avant-garde. Part 1. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv*, 2, 123–129 [In Russian].
5. Kornev P. K. (2012). Re-cyclic formation and development of jazz art of the twentieth century: traditional, new, avant-garde. Part 2. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv*, 3, 104–110 [In Russian].
6. Ogorodova A. V. (2017). At the origins of orchestral jazz: D. Ellington – band leader, composer, patriot. *Tambov: Gramota*, 12 (86), 2, 150–152 [In Russian].
7. Panase Yu. (1979). The history of true jazz. *Leningrad Muzyka* [In Russian].
8. Spiegel R. A. *The Rise and Development of Contemporary European Big Band Writing: An Analysis of Composers Peter Herbolzheimer, George Gruntz, Kenny Wheeler, Helge Sunde, and Florian Ross*. https://scholarlyrepository.miami.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2624&context=oa_dissertations.
9. Suprun O. (2013) Culturological parameters of jazz art. *Ukrayins`ka kul`tura : my`nule, suchasne, shlyaxy` rozvy`tku : zb. nauk. pr. : nauk. zap. Rivnen. derzh. gumanit. un-tu. Rivne : RDGU* [in Ukrainian].
10. Trakalo O. M. (2012). The formation of European jazz (from the beginning of the twentieth century to the Second World War). *Naukovi zapysky Ternopil`s`koho natsional`noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*, 2, 3–9 [in Ukrainian].

УДК 746.3(477)

Варивончик Анастасія Віталіївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент Київського університету ім. Б. Грінченка
varivonchik@ukr.net

ВИРОБНИЦТВО ТРИКОТАЖУ В КОНТЕКСТІ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ УКРАЇНИ

Метою дослідження є функціонуванням традиційних народних мистецтв, висвітлення обставин виникнення та відстеження історичної еволюції унікального українського художнього промислу, відомого як трикотажне виробництво, яке досягло значного розвитку у виконанні речей і одягу з українським національним орнаментом. **Методологія** дослідження ґрунтується на використанні спостережень історичного, культурологічного та мистецтвознавчого аналізу. **Наукова новизна** полягає у розкритті фактів, розвитку ткацтва, яке у подальшому сприяло таким напрямкам як прядіння, плетення, в'язання та трикотажна промисловість на території України. Доводиться, що вироби, виконані на трикотажних фабриках, були дешевші за ткацькі, тому розвиток трикотажного виробництва поширювався

і надавав можливість виконувати різноманітні речі одягу, вживаючи елементи українського орнаменту. **Висновки.** На основі аналізу історичного розвитку художньої промисловості з виготовлення трикотажних виробів на фабриках зосереджено увагу на будинках моделей. Один із них – київський будинок моделей «Хрещатик» – відігравав провідну роль у розвитку моди традиційної, повсякденної, святкової тематики, спортивного одягу для усіх верств населення.

Ключові слова: традиції, художня промисловість, машини-автомати, артілі, школи, художники-модельєри.

Варивончик Анастасія Виталиївна, кандидат искусствоведения, доцент, доцент кафедри изобразительного искусства Киевского университета имени Бориса Гринченка

Производство трикотажа в контексте художественных промыслов Украины

Целью исследования является функционирование традиционных народных искусств, освещением обстоятельств возникновения и отслеживания исторической эволюции уникального украинского художественного промысла, известного как трикотажное производство, которое достигло значительного развития в исполнении вещей и одежды с украинским национальным орнаментом. **Методология** исследования основывается на использовании наблюдений исторического, культурологического и искусствоведческого анализа. **Научная новизна** заключается в раскрытии фактов, развития ткачества, которое в последующем способствовало таким направлениям как прядение, плетение, в'язання и трикотажная промышленность на территории Украины. Подтверждается, что изделия, выполненные на трикотажных фабриках, были более дешевыми чем ткацкие, поэтому развитие трикотажного производства распространялось и предоставляло возможность выполнять разнообразные вещи одежды, употребляя элементы украинского орнамента. **Выводы.** На основе анализа исторического развития художественной промышленности из изготовления трикотажных изделий на фабриках сосредоточенно внимание на домах моделей. Один из них – киевский дом моделей «Хрещатик» – играл ведущую роль в развитии моды традиционной, повседневной, праздничной тематики, спортивной одежды, для всех слоев населения.

Ключевые слова: традиции, художественная промышленность, машины-автоматы, артели, школы, художники-модельеры.

Varyvonchyk Anastasia, candidate of study of art, associate professor, associate professor of department of fine art of the Kyiv university of the name of Boris Grinchenka

A production of the knitted fabric is in the context of artistic trades of Ukraine The research there is a scantily explored problem in domestic science, related to functioning of traditional folk arts, illumination of circumstances of origin and watching of historical evolution of unique Ukrainian artistic trade, known as a knitting production which attained considerable development in execution things and clothes with the Ukrainian national decorative pattern. Research **methodology** is base on the use of supervisions of historical, culturological and study of art analysis. **The scientific novelty** consists in opening of facts, development of weaving, which in subsequent was instrumental in such directions as spinning, wickerwork, v'yazannya and knitting industry on territory of Ukraine. It will be that during Soviet Union wares, executed on knittings factories, were more cheap of weaving, that is why development of knitting production spread and gave possibility to execute the various things of clothes, using the elements of the Ukrainian decorative pattern. **Conclusions.** On the basis of analysis of historical development of artistic industry from making of knitwears on factories concentrated attention on the houses of models. One of them is the Kievan house of models «Khreshchatik» – played a leading role in development of fashion of traditional, everyday, festive subject, sportwear, for all layers of population.

Keywords: Traditions, artistic industry, machine-cars, artels, schools, fashion designers.

Про традиційне народне мистецтво загалом та його різні галузі, види і різновиди зокрема існує значний корпус наукових досліджень. Так, про мистецтво

вишивання писали Л. Кравчук («Вишивка, нариси історії українського декоративно-прикладного мистецтва» 1969), М. Новицкая («Золотая вишивка Киевской Руси» 1972), Т. Кара-Васильєва («Полтавська народна вишивка» 1993), («Українська вишивка» 1993), («Шедеври церковного шитва. XII – XX століття» 2000) та ін. Вишивання в усіх його різновидах – як поширений вид народної творчості – ретельно проаналізувала Р. Захарчук-Чугай («Українська народна вишивка. Західні області УРСР» 1988) та ін., Є. Причепій («Вишивка східного поділля» 2009.) та ін. Подібно виглядає справа і щодо такого різновиду народного мистецтва, як домашнє ткацтво. Його досліджували С. Колос («Українська тканина» 1928), Н. Лебедева («Прядение и ткачество» 1956), С. Сидорович («Художня тканина західних областей УРСР» 1979), А. Карась («Історія Кролівецького ткацтва» 2013). Багатовікові історичні та технологічні традиції українського килимарства вивчали: Д. Щербаківський («Український килим» 1927), С. Таранущенко («Килими, історія українського мистецтва» 1968), А. Жук («Український радянський килим» 1973), Я. Запаско («Українське народне килимарство» 1973), Т. Кара-Васильєва («Український килим» 1997), О. Данченко («Народні майстри» 1982) та ін. Деревообробку на Україні досліджували: М. Селівачов («Нові тенденції і проблеми деревообробного промислу, художні промисли: теорія і практика» 1985), Є. Антонович, Р. Захарчук-Чугай, М. Станкевич («Декоративно-прикладне мистецтво» 1992), Е. Шевченко («Народна деревообробка в Україні» 1997), М. Селівачов («Юрій Шкрібляк і його внесок у розвиток українського образотворчого мистецтва», 2002). Гончарство і кераміку досліджували: А. Арциховский, («Введение в археологию» 1947), А. Августиник, («Керамика» 1957); П. Будников, («Технология керамики и огнеупоров» 1962); У. Кинджери («Введение в керамику» 1967); Н. Воронов («Искусство, рожденное огнем.» 1973), О. Голубец («Декоративна кераміка в сучасному архітектурно-просторовому середовищі (по матеріалах мистецтва декоративної кераміки України 60-х початку 80-х років XX століття» 1984) О. Голубець («Львівська кераміка» 1991), В. Петрашенко («Слов'янська кераміка VIII-IX ст. правобережжя Середнього Подніпров'я» 1992), О. Пошивайло («Етнографія українського гончарства: Лівобережна Україна» 1993.), В. Качкан («Жива Глина: Мандрівка в минуле та сьогоденне Опішного» 1994), Ю. Лащук («Покутська кераміка» 1998), І. Пошивайло («Феноменологія гончарства: семіотико-етнологічні аспекти» 2000), В. Міщанин («Північна група малих осередків гончарства Опішненського гончарного району (друга половина XIX-XX століття» 2006). Мистецтво декоративного розпису досліджували: Велігоцька Н.І. Біляхи життя і творчості Марії Приймаченко Народна творчість та етнографія. 1938, № 6. Б. Бутнік-Сіверський («Пілагей Глущенко» 1977), Я. Яценко, В. Соловійов («Петриківський розпис» 1982), В. Свенціцька, В. Откович («Українське народне малярство XIII-XX ст.» 1991) Т. Голяк («Таємниця майстерності» 1999), Л. Білякова («Чарівність петриківського розпису» 2000), Т. Кара-Васильєва, З. Чегусова («Декоративне мистецтво України XX століття. У пошуках «великого стилю» 2005), Про мистецтво Фарфору-фаянсу писали: Бутнік-Сіверський Б. «Український Радянський сувенір», Кара-Васильєва

Т. «Творці дивосвіту», Школьна О. «Київський художній фарфор ХХ століття». Видання та публікації про гутне скло здійснили: Ф. Петрякова («Українське гутне скло» 1975), Й. Ящишин, Т. Жеплинський, С. Дяківський («Технологія скла у трьох частинах: Ч.ІІ. Технологія скляної маси» Навчальний підручник» 2004). Також були дослідженні та захищені кандидатські дисертації за темами художніх промислів України: Г. Івашків («Декор традиційної української кераміки ХVІІІ – першої половини ХХ століття (іконографія, домінуючі мотиви, художні особливості)» 2004), В. Дутка («Килим Північної Буковини ХХ ст.: традиції та новаторство» 2007), О. Дяків («Художні особливості декоративного мистецтва Західного Поділля ХІХ-ХХ ст. (Історія, типологія, стилістичні відміни)» 2007), О. Луковська («Художнє ткацтво Львова другої половини ХХ століття (художні особливості, традиції та новації)» 2007), В. Андріяшко («Київська школа художнього текстилю ХХ століття. (Джерела, Розвиток, Перспективи)» 2009), А. Радченко («Дерев'яний та металевий декор у міській архітектурі Гуцульщини і Покуття наприкінці ХІХ, у першій третині ХХ ст. (генезис, типологія, стилістика)» 2009), Л. Семчук («Вишивка в народному одязі Українських Карпат ХХ століття (художні особливості)» 2009).

У цих та інших публікаціях даної тематики йдеться про зміст, особливості образної структури, про майстерність умільців, про традиції, зокрема й родині, тощо. Але мало хто з-поміж авторів, – навіть тих, у назвах праць котрих міститься термін «промисел», – звертає увагу саме на виробничий, промисловий аспект народної творчості, хоча згадані, як і інші, не названі тут, традиційні народні мистецтва здавна називаються художніми промислами. Цим і зумовлений вибір теми дисертаційного дослідження: *художні промисли України*.

Численні збірки археологічних знахідок підтверджують, що в часи кам'яного віку – палеоліту, люди займались полюванням, збиральництвом. Використовуючи шкіру вбитих тварин, прикривались у негоду, холодну пору року. В наступні епохи населення збільшується, підвищується ефективність мисливства, водночас здійснюється перехід до більш активних форм освоєння природи, за «збиральництвом» настає «виробництво»: люди не просто приручають, одомашнюють тварин, вирощують злаки, інші корисні рослини, зокрема льон, коноплі, бавовник, придатні для виготовлення ниток – найпершої передумови виникнення шитва, отже, – тканин [2, 47–70], до яких додається і виробництво трикотажу.

«На початку ХХ ст. в Україні продукується і трикотажні вироби – малими кількостями, кустарним способом. Перші трикотажні фабрики постали у 1915 році в Полтаві та Харкові на базі устаткування фабрик, евакуйованих з Польщі. Напередодні другої світової війни підприємства цих міст і Києва випускали понад 4/5 всіх трикотажних виробів, фабрики Харкова і Полтави понад 3/4 всього виробництва панчішно-шкарпеткових виробів УРСР. Полтавська прядильна фабрика постачала трикотажним підприємствам бавовняну пряжу. Рукавички випускали в Бердичеві, Житомирі, Полтаві та Прилуках» [7, 317]. «Друга світова війна завдала величезної шкоди народному господарству, у тому числі й трикотажній промисловості. У 1941–1944 роках підприємства

трикотажної промисловості зазнали майже цілковитого знищення. Після війни була проведена величезна робота з відбудови й реконструкції трикотажних підприємств. Згодом трикотажна промисловість була відбудована і поширена. Побудовано нові великі заводи: у Харкові, Житомирі, Миколаєві, Одесі, Львові, Сімферополі, Феодосії, Чернівцях, Івано-Франківську, Прилуках, Донецьку, Дніпропетровську, Луганську та ін. На початку 1970-х рр. в Україні працювало 60 трикотажних підприємств. Головні центри трикотажної промисловості: Харків, Київ (Київська трикотажна фабрика ім. Рози Люксембург, заснована 1927, Київська трикотажна фабрика «Киянка» – з 1957), Одеса, Львів, Чернівці, Житомир, Миколаїв, Червоноград, Мукачеве; за межами УРСР, але на українській етнічній території: Берестя, Пинське» [7, 317].

«У 1950 році виробництва трикотажних виробів досягло довоєнного рівня, а в 1964 році виробництво панчішно-шкарпеткових виробів порівняно з 1940 роком збільшилося у 2,6 рази» [7, 317].

«У цей час темпи розвитку трикотажного виробництва значно випереджають темпи розвитку інших галузей текстильної промисловості. Поступово прийшли до висновку, що виготовлення трикотажного одягу значно економніше й вигідніше для промисловості й насамперед тому, що трикотажне виробництво менш трудомістке, ніж ткацьке. Одяг із трикотажу створюється набагато швидше, ніж з тканини, адже сировини й матеріалів на одиницю продукції в трикотажному виробництві набагато менше. Відповідно, одяг із трикотажу, що виготовлений з тієї ж сировини, що й тканина, набагато дешевше одягу із тканини» [7, 317].

«Починаючи з 50-х років ХХ ст. на території України були побудовані нові підприємства, обладнані сучасними машинами й автоматами, з розробленою технологією. Серед них прядильно-трикотажні комбінати і фабрики з виробництва трикотажного полотна у Великих Луках, Горлівці, Мукачеві та ін. Промислове виробництво трикотажних виробів організовано у всіх союзних республіках.

У 1974 р. трикотажна промисловість включала близько 500 підприємств. Основний принцип розміщення трикотажної промисловості – наближення її до місця споживання» [7, 317].

«Основа полотна, складалась з повздовжніх (вертикальних), які паралельні одна одній у тканині ниток, що розташовані під прямим кутом до ниток утоку¹⁴. Основа з утком утворює ткацьке переплетення. Переплетення бувають двох видів: з навої, і з шпулярика. У першому виді основа прикріплюється у верстаті на вал, що має назву навій. Операція, що перемотує нитки основи з бобини на навій, називається снування¹⁵.

У стародавні часи наші предки для снування застосовували ручні прилади «рутки», «снувальниці», у сучасному світі цим займаються снувальні машини» [1, 288].

¹⁴ Уток – сукупність поперечних (горизонтальних), паралельних одна одній ниток у тканині.

¹⁵ Снування – переплетення ниток, підготовка основи для ткання.

У випадку снування може проходити процес *шліхтування*, якій відбувається за допомогою спеціального розчину, і надає ниткам еластичності, гладкості і міцності. У виробництві ворсового ткання, навій не використовується, а подається основа з бобин у верстат за допомогою «*шпулярника*» [1, 288].

Під час виконання складної ворсової структури до верстату подаються декілька основ, де нижня основа має назву *корінна*, а верхня називається *притиска*. Основи характеризуються за шириною, кількістю ниток, щільністю, хімічним складом, кольоровістю (один колір і багатокольорова гамма) [1, 288].

Наприкінці XIX – початку XX століття ткацькі верстати почали впроваджувати у виробництво. «На верстатах застосовувались проміжні пакування великих розмірів (бобін), які розміщувались на станині верстата; після кожного просування прокладальника нитка утоку обрізалась.

Залежно від способу прокладання утокової нитки розрізнялись безчовникові верстати з малогабаритним прокладчиком утоку, пневматичні, гідравлічні, рапірні і пневморапирні. Набули поширення ткацькі верстати з малогабаритним прокладчиком утоку. Прокладчик пружинним затиском захоплює кінець утокової нитки, сходять з бобини, і, переміщуючись у скеровувальні гребінці, прокладає нитку в зеві зі швидкістю 23–25 м/с. Маса прокладальника близько 40 грамів» [1, 288].

Кількість моделей ткацького верстату почала зростати, додалися ««пневматичні», «гідравлічні» і «рапірні». На ««пневматичних», в яких прокладання утокової нитки сходило з бобини, здійснювалось струменем стисненого повітря або крапельної – струменем води. Стиснене повітря подавалось під тиском до 3×10^5 н/м² (3 кгс/см²); на «гідравлічних» верстатах краплинні струмені води викидались з сопла під тиском 15×10^5 н/м² (15 кгс/см²). Швидкість прокладання утокової нитки на цих верстатах досягала 35 м/с. «Пневматичні» верстати застосовувались для виготовлення бавовняних і шовкових тканин, «гідравлічні» – для виготовлення тканин із синтетичних ниток (вони не змочувались водою)» [1, 288].

«На рапірному ткацькому верстаті проміжна нитка вводилась у зев захопленнями, укріпленими на кінцях стержнів (рапір) або гнучких металевих стрічок, які здійснювали зворотно-поступальний рух з 2 боків верстата. Рапірні верстати застосовувались в основному для виготовлення суконних тканин і тканин із утком різного вигляду (кольору)» [1, 288].

«У багатозевних ткацьких верстатів (дослідні зразки були у 1974 р. в СРСР і ЧССР) переплетення ниток виконувалось човниками в декількох ділянках по ширині основи, бо відстань між човниками значно менше ширини тканини. Ремизка верстата складається з окремих секцій шириною 2–4 см. Ці секції переміщувались незалежно один від одного за допомогою кулачкового механізму, утворюючи так званий хвильовий (або ступінчастий) зев. У кожній хвилі зеву рухався човник з утоковою ниткою. Переміщення човників відбувалось за допомогою роликів ланцюгового конвеєра, розташованого під нитками основи. Прибій кожної утокової нитки проводився синхронно з рухом човника і може виконуватися, наприклад, за допомогою дисків, встановлених на валу. Між дисками були проміжки, в яких проходили нитки основи. Під час обертання валу проміжна нитка захоплювалась дисками і притискалась до країв

тканини. Зарядка човників здійснювалась мотальними головками, які після виходу човника з роботи, намотували на його катушку нитку, завдовжки з одну прокладку. Швидкість руху човників 2 м/с» [1, 288].

У ХХ столітті перспективним було використання багатозевних ткацьких верстатів. Подальше удосконалення і розвиток ткацького верстату, було спрямоване на швидкість роботи верстату і на ще більшу швидкість прокладання утоку.

Завдяки виникненню у ткацтві нових технік і технологій з'являються інші організації праці, які дійшли до індустрії.

90-ті роки ХХ ст. позначились згасанням як невеликих ткацьких осередків, так і потужних у минулому підприємств. Поступово вони припинили своє існування внаслідок браку сировини й попиту на продукцію [2, 47–70].

Варто зазначити, що велику роль у розвитку виробів із трикотажу відігравали і будинки моделей, у яких активно запроваджувалась тематика традиційного мистецтва повсякденного, святкового, спортивного одягу для дітей, жінок, та чоловіків. На базі кращих традицій узорного народного ткацтва працював Будинок моделей трикотажу «Хрещатик».

Творчий колектив Будинку моделей «Хрещатик» 60-ті роки ХХ ст. Зліва направо другий ряд третя – Ганна Тимофіївна Калюжна. Особистий архів автора Г. Калюжної з бесіди [3].

Офіційно вважалось, що він був створений у 60-х роках, але насправді його існування розпочалось задовго до цього – з артілі. Першим директором була В.П. Жаркова, яка вважається засновником Будинку трикотажних моделей. Потім довгі роки його очолювала Анна Тимофіївна Калюжна.

Колективи українських Будинків моделей поповнювали художники-випускники в основному трьох навчальних закладів: Московського

текстильного інституту, Ленінградського художнього училища ім. Мухіної та Львівського художнього інституту (тепер Національна Академія мистецтв). Саме у цих закладах готували фахівців трикотажного виробництва.

Поєднання різних шкіл давало високі практичні результати. У своїй творчості художники-модельєри, які працювали в Україні, орієнтувались як на світовий досвід та міжнародні бренди, так і на традиції українського народного ткацтва, яке слугувало зразком пластичного поєднання фактури тканини та орнаментально-колеристичного рішення декору, ритмічного чергування елементів орнаменту, гармонійного співвідношення його величини та ширини ткацького полотна [3]. Під керівництвом А. Калюжної Київський будинок моделей «Хрещатик» посідав провідне місце у галузі виробництва трикотажного одягу в СРСР. У ньому розроблялися моделі, які гідно представляли Україну на міжнародних виставках та фестивалях: вироби завжди мали національні ознаки.

Творчий колектив Будинку моделей «Хрещатик» 80-ті роки ХХ ст. Зліва направо перший ряд друга – Анна Тимофіївна Калюжна. Особистий архів автора А. Калюжні з бесіди [3].

«Починаючи з червня 1970 року у Києві відбувались художньо-технічні ради, організовані Всесоюзним інститутом асортименту виробів Міністерства легкої промисловості УРСР. На порядку денному був огляд моделей одягу для підлітків і молоді. Рекомендації цього форуму істотно позначилися на тенденціях того десятиліття, насамперед моди, всупереч своїй природі –

прагненню до безперервних змін та інновацій – «пригальмовує». Учасники художньо-технічної ради розглянули моделі, запропоновані 34 швейними підприємствами і 6 будинками моделей України» [3].

Наприкінці 90-х р. ХХ століття в Україні працювали десятки будинків моделей, включаючи Будинок моделей трикотажних виробів, Будинок моделей шкіргалантереї, Будинок моделей взуття і навіть Будинок моделей спецодягу. Може скластись враження, що будинки моделей сформували, єдину організацію, та насправді це було не так – діяльність кожного колективу була по суті автономною.

Література

1. Аленова А.П. Автоматические ткацкие станки СТБ Москва : Легпромбытиздат, 1985. 288 с.
2. Історія декоративного мистецтва України : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : 2011. Т. 4. 363 с. : іл.
3. Калюжна Ганна Миколаївна. Особистий архів автора з бесіди.
4. Київський національний університет технологій і дизайну [Електронний ресурс] // Машина і автомати кафедри технологій і дизайну: [сайт]. – Текст. І граф. дан. – Режим доступу: Назва з екрана.http://ru.knutd.edu.ua/university/faculties/tlp/tlpttv/tlp_ttv_labmachines_photo/ – Дата доступу: 10.12.2015 р.
5. Над науково-технічними проблемами розвитку текстильної промисловості працюють Укр. н.-д. ін-т текстильної промисловості та Ін-т економіки промисловості АН УРСР [Електронний ресурс] // Миколаївська весна у Вікіпедії. – Режим доступу: Назва з екрана. <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D/> – Дата доступу: 5. 12. 2016 р.
6. Нечипоренко И. Опыт работы Богуславской фабрики «Победа» по совершенствованию технологии ручного узорного ткачества Москва : Сов. художник, 1974. С. 134.
7. Ніколаєва Т.А. Український костюм: надія на ренесанс. Київ : Дніпро, 2005. 317 с.
8. Снувальна машина. Київський національний університет технологій і дизайну [Електронний ресурс] // Машина і автомати кафедри технологій і дизайну: [сайт]. – Текст. І граф. дан. – Режим доступу: Назва з екрана. http://ru.knutd.edu.ua/university/faculties/tlp/tlpttv/tlp_ttv_labmachines_photo/ – Дата доступу: 10.12.2015 р.
9. Художні промисли України : [альбом] / Н.Н. Киселева, Т.В. Кара-Васильєва, Т.В. Придатко. Київ : Мистецтво, 1979. 253 с. : іл.
10. Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. С. Пшеничного (М 21; №0-134390). Промисловість різних областей України, світлина праці майстрів, художників на виробництвах художньої промисловості УРСР.

References

1. Alenova A.P. Automatic weaving machine-tools of СТБ Moscow : of Legpromtizdat, 1985. 288 p.s
2. History of the decorative mystery of Ukraine: 5 tons / head. Ed. G. Skripnik; NAS of Ukraine, IMF. M. T. Rils'kogo. Kiev: 2011. T. 4. 363 with. : іл.
3. Kalyuzhny Ganna Mykolaivna. Specialties of the author's archives.
4. Kievan national university of technology and design [Electronic resource] of// Machine and automats of department of technologies and design: [site]. it is Text. And count. dan. it is access Mode: Name from http://ru.knutd.edu.ua/university/faculties/tlp/tlpttv/tlp_ttv_labmachines_photo/ it is Date of access: in 10.12.2015
5. Ukr work above the scientific and technical problems of development of textile industry. n.-ä. in-t of textile industry and In-t of economy of industry of AN of UKRAINE [Electronic

resource] of // is the Mykolaiv spring in Wikipedii. it is access Mode: The name is from ekrana. <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D/> it is Date of access: in 5. 12. 2016

6. Nechiporenko I. Opyt of raboty of Boguslavskoy of factory of «Pobeda» for sovershenstvovaniyu tekhnologii hand patterned tkachestva Moscow : Owls. artist, 1974. S. 134.

7. Nikolaeva T.A.Ukrainskiy suit: a hope is on a renaissance. Kyiv : Dnepr, 2005. 317 s.

8. Warping machine. Kievan national university of technology and design [Electronic resource] of // Machine and automats of department of technologies and design: [site]. it is Text. And count. dan. it is access Mode: The name is from ekrana. http://ru.knutd.edu.ua/university/faculties/tlp/tlpttv/tlp_tv_labmachines_photo/ it is Date of access: in 10.12.2015

9. Artistic trades of Ukraine : [album] / N.N. Kisseleva, T.V. Kara-Vasil'eva, T.V. Pridatko. Kyiv : Art, 1979. 253 s. : il.

10. Central state kinofotofonoarkhiv Ukraine of the name of G. S. Pshenichnogo (Mcode 21; 10-134390). Industry of different oblostey Ukraine, picture of labour of masters, artists, is on the productions of artistic industry of USSR.

УДК 792.82(477)“195/199”

*Горбатова Надія Олександрівна,
кандидат історичних наук, доцент
кафедри сучасної бальної хореографії
Київського національного університету
культури і мистецтв
gorbatova@ukr.net*

СТАНОВЛЕННЯ DANCE MEDICINE & SCIENCE У ВИЩІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

Мета роботи. Проаналізувати особливості становлення та тенденції розвитку Dance Medicine and Science – однієї з найперспективніших галузей наукових досліджень хореографічної освіти в контексті навчального процесу вищої освіти США та Західної Європи. **Методологію** дослідження складають принципи об'єктивності, історизму, багатofакторності, системності, комплексності та плюралізму; а для досягнення мети використано **методи**: проблемно-хронологічний, конкретно-історичний, статистичний, описовий, логіко-аналітичний. **Наукова новизна.** Розглянуто особливості та тенденції розвитку новітньої галузі хореографічної освіти – Dance Medicine and Science; досліджено діяльність Асоціації медицини виконавських мистецтв (The Performing Arts Medicine Association), Національного інституту танцювальної медицини і науки (Великобританія) та Міжнародної асоціації танцювальної медицини і науки (International Association of Dance Medicine and Science); проаналізовано особливості, наукову літературу та методичне забезпечення навчальних курсів «Dance Medicine and Science» кваліфікаційного рівня бакалавр та магістр; визначено пріоритетні форми впровадження Dance Medicine and Science в хореографічну освіту в Україні, а також важливість інноваційного підходу до розробки навчальних планів підготовки фахівців, з урахуванням передового зарубіжного досвіду. **Висновки.** На сучасному етапі Dance Medicine and Science як багатоаспектна наука, що сублімує знання з медицини, спорту, соматіки, телетерапії, фізіотерапії, танцю, анатомії, фізіології, психології, кінезіології, біомеханіки, аналізу рухів та харчування з метою вивчення кількісних та якісних аспектів навчання танцю, визнана окремою галуззю хореографічної освіти, яка поєднує ряд наукових дисциплін у робочу практику

СОДЕРЖАНИЕ

ГЛАВА I. ПРОБЛЕМЫ КУЛЬТУРОЛОГИИ: ИСТОРИЧЕСКИЕ И СОВРЕМЕННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

<i>Смолина О.О.</i>	Храмы Луганщины: историко-культурный контекст и актуальность исследования	3
<i>Степанова Е.А.</i>	Культура «языка тела» в христианском ритуале	10
<i>Пищанская В.Н.</i>	Феномен украинского казачества как этнокультурной общности	18
<i>Руденко С.Б.</i>	О науке и псевдонауке в музееведении	26
<i>Коваленко Е.Я.</i>	Менеджмент как феномен культуры Древнего Рима	35
<i>Садовенко С.Н.</i>	Украинская народная художественная культура в контексте научного знания: культурологические аспекты концептуализации (часть вторая)	46
<i>Килимистий С.М.</i>	Туристический транспорт как объект анимационной деятельности	60

РОЗДІЛ II. ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЕСТЕТИКО-МІСТЕЦВОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

<i>Биякович Л.Н.</i>	Концептуальные модели, принципы и методы прогнозирования в современном дизайне костюма: теоретический аспект	68
<i>Божко Т.А.</i>	Специфика профессионального мышления дизайнеров-графиков	80
<i>Бондарчук В.А.</i>	Опера С.Прокофьева «Война и мир» в режиссерской интерпретации Д.М. Гнатюка	89
<i>Брояко Н.Б., Дорофеева В.Ю.</i>	Эпоха биг-бэндов в развитии джаза: появление нового типа джазового оркестра	98
<i>Варивончик А.В.</i>	Производство трикотажа в контексте художественных промыслов Украины	105
<i>Горбатова Н.А.</i>	Становление Dance Medicine & Science в высшем хореографическом образования	114
<i>Гутник И.Н.</i>	Специфика постановки одноактных балетов по мотивам литературных произведений при изучении дисциплины «Искусство балетмейстера» (специализация «народная хореография»)	124
<i>Иванников Т.П.</i>	Соната «Памяти Боккерини» М. Кастельнуово-Тедеско: неоклассические черты гитарного творчества	133
<i>Кравченко А.И.</i>	Медиальная перспектива знаково-языковой эволюции музыки (на материале украинских камерно-инструментальных композиций рубежа XX – XXI веков)	145
<i>Матвеева Ю.Г.</i>	Мозаика с императором Константином IV Погонатом: киворий и завесы	156
<i>Матолич И.Я.</i>	Анализ диссертационных работ по искусствоведению (специальность 17.00.06) за период 1991-2010 годов	162
<i>Матушенко В.Б.</i>	Задачи и особенности современного эстрадного искусства	170

Мережко Ю.В.,

CONTENTS

CHAPTER I. PROBLEMS OF CULTURE: HISTORICAL AND CURRENT INTELLIGENCE

<i>Smolina O.</i>	Temples of Luhansk region: historical and cultural context and relevance of the research.....	3
<i>Stepanova O.</i>	The Culture of “Body Language” in the Christian Ritual.....	10
<i>Pishchanska V.</i>	Phenomenon of ukrainian cossacks as an ethnocultural unity.....	18
<i>Rudenko S.</i>	On science and pseudoscience in museum studies.....	26
<i>Kovalenko E.</i>	Management as a phenomenon of culture in Ancient Rome.....	35
<i>Sadovenko S.</i>	Ukrainian folk art culture in the context of scientific knowledge: cultural aspects of conceptualization (part two).....	46
<i>Kylymystyi S.</i>	Tourist transport as an object of animation activity.....	60

CHAPTER II. ARTISTIC CREATIVITY AS A SUBJECT AESTHETIC ART ANALYSIS

<i>Biliakovych L.</i>	Conceptual models, principles and methods of forecasting in a modern costume design: theoretical aspect	68
<i>Bozhko T.</i>	The specificity of professional thinking of the graphic designers.....	80
<i>Bondarchuk V.</i>	Prokofiev's "War and Peace" opera in directorial interpretation by D. M. Gnatyuk	89
<i>Broiako N., Dorofieieva V.</i>	The big-bands' era in the development of jazz: the introduction of a new type of jazz orchestra.....	98
<i>Varyvonchyk A.</i>	A production of the knitted fabric is in the context of artistic trades of Ukraine	105
<i>Gorbatova N.</i>	Development of Dance Medicine & Science in higher choreographic education.....	114
<i>Gutnyk I.</i>	Specification of One-Act Ballet Performances on the Base of Literary Works in the Process of Learning of the Subject “Balletmaster Art” (Folk Choreography Specialty).....	124
<i>Ivannikov T.P.</i>	Sonata «Homage to Boccherini» M. Castelnuovo-Tedesco: neoclassical features of guitar creativity.....	133
<i>Kravchenko A.</i>	Medial perspective of the sign-language evolution of music (based on the Ukrainian chamber compositions of the turn of the 20 th – 21 st centuries).....	145
<i>Matveieiva Iu.</i>	Mosaic with the Emperor Constantine IV Pogonatus: ciborium and veils.....	156
<i>Matolich I.</i>	Analysis of dissertation papers on Art Studies (specialty 17.00.06) for the period of 1991-2010.....	162
<i>Matushenko V.B.</i>	Tasks and features of modern pop art Tasks and features of modern pop art	170

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ, ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

TOPICAL PROBLEMS OF HISTORY, THEORY
AND PRACTICE OF ARTISTIC CULTURE

Збірник наукових праць

Journal

Випуск XXXX

Редактори:

*М. П. Данильченко,
О. В. Тишкевич*

Редагування англomовних
анотацій і транслітерації
Комп'ютерна верстка

*А. В. Петренко
Т. В. Кравченко*

Адреса редакції

01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 11, кім. 204; тел.: (044) 280-21-93
e-mail: наука@nakkkim.edu.ua

Підписано до друку 24.04.2018 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір др. апарат.
Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 28,13. Облік.-вид. арк 30,25. Наклад 300 прим.

Видавництво «Міленіум»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів, розповсюджувачів видавничої продукції

ДК№ 535 від 19.07.2001 р.

м. Київ, вул. Фрунзе, 62-в, тел./факс (044) 501-52-49

**E-mail: info@millennium.net.ua
www.millennium**